



Åttio år med Pippi Långstrump

Det är 80 år sedan den fräkniga, rödhåriga flickan med flätor, lappade kläder och randiga strumpor klev in i svenska folkets vardagsrum. Nja, inte hos alla. Hos kultureliten var hon inte välkommen för hon var inte tillräckligt fin i kanten.

Den 26 november 1945 kom den första boken om Pippi Långstrump och fler skulle det bli. Astrid Lindgrens Pippiböcker blev, som vi vet, en förmidabel succé. Översatts till 80 språk och sålts i över 70 miljoner exemplar. Barn och vuxna överallt i hela världen vet vem Pippi är.



Men det började inte alls bra. Astrid Lindgren skickade manuskriptet till Bonniers bokförlag med ett klurigt följebrev med texten ”i förhoppning om att ni inte alarmerar barnavårdsnämnden.” Förlaget ratade, av någon anledning, manuskriptet. Mitt livs största misstag, erkände Gerhard Bonnier några årtionden senare. Boken om Pippi gavs i stället ut av Rabén & Sjögrens förlag.

Boken kom ut i en tid då barnaga, örfilar och lydnad var vardagsmat. Då barn blint skulle lyda sina föräldrar och sina lärare, annars kunde de få en rejäl hurring.

Men det var också i en tid då det moderna projektet skulle förverkligas. Kriget var över. Välfärd stod på dagordningen. Folkhemmet skulle äntligen byggas. Inom kulturområdet hade några år tidigare ”jazzbacillen” och ”swingen” nått Sverige. Alice Babs blev ungdomens idol. Men kultureliten förfasades över ungdomens nöjen. Och det gjorde man också över Astrid Lindgren och hennes Pippifigur. En upprörd professor tog till orda och sa att Pippi Långstrump var ett sinnessjukt barn.

Men motståndet kom av sig. Astrid Lindgren och hennes Pippi prisades och blev folkära.

Vad är det då som är så speciellt med Pippi Långstrump att barnen världen över älskar henne? Den tyska psykologiprofessorn Julia Haager har undersökt saken. Hon menar att det är speciellt fyra aspekter som gör Pippi unik. För det

första, och det mest uppenbara, är hennes utseende. Barnen som Julia Haager intervjuade tyckte om hennes ”roliga kläder”, ”att hon var så färgglad”, ”att hon har två olika strumpor på sig”, och naturligtvis även ”hennes röda hår och flätor”.

Den andra aspekten handlar om Pippis autonomi. Om hennes självständighet. Hon bor ensam i en villa med hästen Lilla Gubben och apan Herr Nilsson – ”ja, för han heter faktiskt så”.

Hon gör som hon vill. Det finns ingen som kan säga till henne att ”nu måste du gå och lägga dig”. Och fiskleverolja behöver hon inte ta. Hon är rik och fri. Hon fixar saker och ting helt och hållet själv. Hon tar ingen skit.

Och för det tredje hennes fysiska överlägsenhet. Hon är jättestark. Hon lyfter sin häst på sina spensliga armar. Bollar med såväl poliser, tjuvar som mobbande pojkar.

Det fjärde draget, som utmärker Pippi, är att hon är enormt rolig och kvicktänkt. Hennes underfundiga repliker kommer snabbt och rappt. Och hon skojar hej vilt med sanningen när hon berättar om alla sina eskapader och resor runt om i världen. Att ligga med fötterna på huvudkudden det gjorde man i Guatemala och baklänges går man i Egypten och för att inte tala om alla människor som går på händer.

Själv kom jag att på allvar intressera mig för sagofiguren Pippi Långstrump i samband med mitt intresse för begreppet och fenomenet ”empowerment” – ett begrepp som refererar till makt och styrka. Barn vill ha makt. Drömmer om makt. Vill bestämma själva.

Pippi Långstrump blev för mig lite av sinnebilden för den goda maktmänniskan som använder sin styrka i de godas tjänst. Hon visade att makt och styrka kan göra gott. Och Pippi blev med tiden liktydigt med ”Girl Power”.

Den frekvent förekommande barnagan i hem och skola oroade Astrid Lindgren. Hon blev en förkämpe för barnens rättigheter och all slags våld mot barn. Som svar till dem som försvarade barnagan sa hon ”Det är inte hårda tag och ovillkorlig lydnad som behövs. Ge barnen kärlek, mera kärlek och ännu mera kärlek, så kommer folkvettet av sig själv”.

Astrid Lindgren bidrog med sitt engagemang till att barnagan avskaffades 1958 i svenska skolor och att Sverige, drygt 20 år senare, blev det första landet i världen som förbjöd våld mot barn, både i hemmet och i skolan.



År 1979 tilldelades hon den tyska bokhandelns fredspris. Hennes tacktal om ”Aldrig våld” var ett brandtal för barns rätt att få växa upp i trygghet och utan att bli utsatt för våld. För våld föder våld.

Om Astrid levte idag vad skulle hon då sagt om att regeringen vill kunna sätta 13-åriga barn i fängelse – ett förslag som kraftfullt kritiserats av forskare, experter och organisationer. Ja, kanske något i stil med: ”Jag baxnar. Har herr Kristersson mist förståndet?”

Bengt Starrin
Professor emeritus
bengt@starrin.nu

Alla illustrationer är skapade av AI – Microsoft Copilot